

THE PALIVERSE PROJECT

The Universe of Buddha's Wisdom

Subcommentaries (Tīkā)

---

2. The Canon of Discipline - Subcommentaries (2. Vinaya Piṭaka - Tīkā)

07. Commentary on the Vinayaśāṅgaha
(07. Vinayaśāṅgaha-aṭṭhakathā)

17. Mañcapīṭhādisaṅghikasenāsanesu
paṭipajjitabbavinicchayakathā
(17. Mañcapīṭhādisaṅghikasenāsanesu
paṭipajjitabbavinicchayakathā)

PaliVerse

07. Commentary on the Vinayaśaṅgaha

17. Mañcapīṭhādisaṅghikasenāsanesu paṭipajjitabbavinicchayaḥkathā

82. Vihāre saṅghike seyyaṃ, santharitvāna pakkamoti saṅghike vihāre seyyaṃ
santharitvāna aññattha vasitukāmatāya vihārato pakkamanaṃ. Tatrāyaṃ vinicchayo
-

“Yo pana bhikkhu saṅghike vihāre seyyaṃ santharitvā vā santharāpetvā vā
taṃ pakkamanto neva uddhareyya na uddharāpeyya anāpucchamaṃ vā
gaccheyya, pācittiya”nti -

Vacanato saṅghike vihāre seyyaṃ sayamaṃ santharitvā aññena vā santharāpetvā
uddharaṇādīni akatvā parikkhittassa āramassa parikkhepaṃ, aparikkhittassa
upacāraṃ atikkamantassa pācittiyaṃ.

Tattha seyyā nāma bhisī cimilikā uttarattharaṇaṃ bhūmattharaṇaṃ taṭṭikā
cammakhaṇḍo nisīdanaṃ paccattharaṇaṃ tiṇasanthāro paṇṇasanthāroti dasavidhā.
Tattha bhisīti mañcakabhisi vā pīṭhakabhisi vā. Cimilikā nāma
sudhādiparikammakatāya bhūmiyā vaṇṇānurakkhaṇatthaṃ katā, taṃ heṭṭhā
pattharitvā upari kaṭasāraṇaṃ pattharanti. Uttarattharaṇaṃ nāma mañcapīṭhānaṃ
upari attharitabbakapaccattharaṇaṃ. Bhūmattharaṇaṃ nāma bhūmiyaṃ
attharitabbā kaṭasāraṇādivikati. Taṭṭikā nāma tālapaṇṇehi vā vākehi vā katataṭṭikā.
Cammakhaṇḍo nāma sīhabyagghadīpitaracchacammādīsūpi yaṃ kiñci cammaṃ.
Atṭhakathāsu hi senāsanaparibhoge paṭikkhittacammaṃ na dissati, tasmā
sīhabyagghacammādīnaṃ pariharaṇe ya eva paṭikkhepo veditabbo. Nisīdananti
sadasaṃ veditabbaṃ. Paccattharaṇanti pāvāro kojavoti ettakameva vuttaṃ.
Tiṇasanthāroti yesaṃ kesañci tiṇānaṃ santhāro. Esa nayo paṇṇasanthārepi. Evaṃ
pana imaṃ dasavidhaṃ seyyaṃ saṅghike vihāre santharitvā vā santharāpetvā vā
pakkamantena āpucchitvā pakkamitabbaṃ, āpucchantena ca bhikkhumhi sati
bhikkhu āpucchitabbo, tasmim asati sāmānera, tasmim asati āramiko, tasmim asati
yena vihāro kārito, so vihārasāmiko, tassa vā kule yo koci āpucchitabbo, tasmimpi
asati catūsu pāsāṇesu mañcaṃ ṭhapetvā mañce avasesamañcapīṭhāni āropetvā upari
bhisīdikaṃ dasavidhampi seyyaṃ rāsimaṃ katvā dārubbhaṇḍaṃ mattikābhāṇḍaṃ
paṭisāmetvā dvāravātapānāni pidahitvā gamiyavattaṃ pūretvā gantabbaṃ.

Sace pana senāsaṇaṃ ovassati, chadanatthañca tiṇaṃ vā iṭṭhakā vā ānītā honti, sace
ussahati, chādetabbaṃ. No ce sakkoti, yo okāso anovassako, tattha mañcapīṭhādīni
nikkhipitvā gantabbaṃ. Sace sabbampi ovassati, ussahantena antogāme
upāsakānaṃ ghare ṭhapetabbaṃ. Sace tepi “saṅghikaṃ nāma, bhante, bhāriyaṃ,
aggidāhādīnaṃ bhāyāmā”ti na sampatichchanti, abbhokāsepi pāsāṇānaṃ upari
mañcaṃ ṭhapetvā sesaṃ pubbe vuttanayeneva nikkhipitvā tiṇehi ca paṇṇehi ca
paṭicchādetvā gantaṃ vaṭṭati. Yañhi tattha aṅgamattampi avasissati, taṃ aññesaṃ
tattha āgatabhikkhūnaṃ upakāraṃ bhavissatīti. Uddharitvā gacchantena pana
mañcapīṭhakavāṭaṃ sabbamaṃ apanetvā saṃharitvā cīvaravaṃse laggetvāva

gantabbaṃ. Pacchā āgantvā vasanakabhikkhunāpi puna mañcapīṭhaṃ ṭhapayitvā gacchantena tattheva kātābbaṃ. Antokuṭṭato seyyaṃ bahikuṭṭe paññāpetvā vasantena gamanakāle puna gahitaṭṭhāneyeva paṭisāmetabbaṃ. Uparipāsādato oropetvā heṭṭhāpāsāde vasantassapi eseva nayo. Rattiṭṭhānadivāṭṭhānesu mañcapīṭhaṃ paññāpetvā bahigamanakāle puna gahitaṭṭhāneyeva ṭhapetabbaṃ.

83. Senāsanesu pana ayaṃ āpucchitabbānāpucchitabbavinicchayo - yā tāva bhūmiyaṃ dīghasālā vā pañnasālā vā hoti, yaṃ vā rukkhathambhesu katagehaṃ upacikānaṃ uṭṭhānaṭṭhānaṃ hoti, tato pakkamantena tāva āpucchitvāva pakkamitabbaṃ. Tasmīhi katipayāni divasāni ajaggiyamāne vammikāva santiṭṭhanti. Yaṃ pana pāsānapitṭhiyaṃ vā pāsānatthambhesu vā katāsenāsaṇaṃ siluccayaleṇaṃ vā sudhālittasenāsaṇaṃ vā, yattha yattha upacikāsaṅkā natthi, tato pakkamantassa āpucchitvāpi anāpucchitvāpi gantumaṃ vaṭṭati, āpucchanaṃ pana vattaṃ. Sace tādisepi senāsane ekena passena upacikā ārohanti, āpucchitvāva gantabbaṃ. Yo pana āgantuko bhikkhu saṅghikāsenāsaṇaṃ gahetvāva santaṃ bhikkhumaṃ anuvattanto attano senāsaṇaṃ aggahetvā vasati, yāva so na gaṇhāti, tāva taṃ senāsaṇaṃ purimabhikkhusseva palibodho. Yadā pana so senāsaṇaṃ gahetvā attano issariyena vasati, tato paṭṭhāya āgantukasseva palibodho. Sace ubhopi vibhajitvā gaṇhanti, ubhinnaṃpi palibodho.

Mahāpaccariyaṃ pana vuttaṃ - sace dve tayo ekato hutvā paññāpenti, gamanakāle sabbehi āpucchitabbaṃ. Tesu ce paṭṭhamāṃ gacchanta “pacchimo jaggiṣṣatī”ti ābhogaṃ katvā gacchati, vaṭṭati, pacchimassa ābhogena mutti natthi. Bahū ekaṃ pesetvā santharāpenti, gamanakāle sabbehi vā āpucchitabbaṃ, ekaṃ vā pesetvā āpucchitabbaṃ. Aññato mañcapīṭhādīni ānetvā aññatra vasitvā gamanakāle tattheva netabbāni. Sace aññato ānetvā vasamānassa añño vuḍḍhataro āgacchati, na paṭibāhitabbo, “mayā, bhante, aññāvāsato ānītaṃ, pākatikaṃ kareyyāthā”ti vattabbaṃ. Tena “evaṃ karissāmi”ti sampatiṇṇāpenti itarassa gantumaṃ vaṭṭati. Evaṃ aññattha haritvāpi saṅghikaparibhogena paribhuñjantassa hi natṭhaṃ vā jīṇaṃ vā corehi vā haṭṭhaṃ gīvā neva hoti, puggalikaparibhogena paribhuñjantassa pana gīvā hoti. Aññassa mañcapīṭhaṃ pana saṅghikaparibhogena vā puggalikaparibhogena vā paribhuñjantassa natṭhaṃ gīvāyeva. Antovihāre seyyaṃ santharitvā “ajjeva āgantvā paṭijaggiṣṣāmi”ti evaṃ sāpekkho nadīpāraṃ gāmantaraṃ vā gantvā yatthassa gamanacittaṃ uppannaṃ, tattheva ṭhito kañci pesetvā āpucchati, nadīpūrarājacorādīsu vā kenaci palibodho hoti upadduto, na sakkoti paccāgantumaṃ, evaṃbhūtaṃ anāpatti.

Vihārassa upacāre pana upaṭṭhānasālāya vā maṇḍape vā rukkhamaṇḍale vā seyyaṃ santharitvā vā santharāpetvā vā taṃ pakkamanto neva uddharati na uddharāpeti anāpucchaṃ vā gacchati, dukkaṭaṃ. Vuttappakāraṇhi dasavidhaṃ seyyaṃ antogabbhādīmi guttaṭṭhāne paññāpetvā gacchantassa yasmā seyyāpi senāsaṇaṃpi upacikāhi palujjati, vammikarāsiyeva hoti, tasmā pācittiyaṃ vuttaṃ. Bahi pana upaṭṭhānasālādīsu paññāpetvā gacchantassa seyyāmatameva nasseyya ṭhānassa aguttatāya, na senāsaṇaṃ, tasmā ettha dukkaṭaṃ vuttaṃ. Mañcapīṭhaṃ pana yasmā na sakkā sahasā upacikāhi khāyitumaṃ, tasmā taṃ vihārepi santharitvā gacchantassa dukkaṭaṃ. Vihārassūpacāre upaṭṭhānasālāyaṃ maṇḍape rukkhamaṇḍalepi santharitvā pakkamantassa dukkaṭameva.

84. “Yo pana bhikkhu saṅghikaṃ mañcaṃ vā pīṭhaṃ vā bhisikaṃ vā kocchaṃ vā ajjhokāse santharitvā vā santharāpetvā vā taṃ pakkamanto neva uddhareyya na

uddharāpeyya anāpuccham vā gaccheyya, pācittiya’’nti vacanato saṅghikāni pana mañcapīṭhādīni cattāri ajjhokāse santharitvā vā santharāpetvā vā uddharaṇādīni akatvā ‘‘ajjeva āgamiṣṣāmī’’ti gacchantassapi thāmamajjhimaṣṣa puriṣassa leḍḍupātātikkame pācittiyam. Ettha koccham nāma vākamayaṃ vā usīramayaṃ vā muñjamayaṃ vā pabbajamayaṃ vā heṭṭhā ca upari ca vitthataṃ majjhe saṃkhittaṃ paṇavasanaṭṭhānaṃ katvā baddham. Taṃ kira majjhe sīhabyagghacammaaparikkhittampi karonti, akappiyacammaṃ nāmettha natthi. Senāsanañhi sovaṇṇamayampi vaṭṭati, tasmā taṃ mahagghaṃ hoti.

‘‘Anujānāmi, bhikkhave, aṭṭha māse avassikasaṅkete maṇḍape vā rukkhamaṇḍape vā yattha kākā vā kulalā vā na ūhadanti, tattha senāsanaṃ nikkhipitu’’nti vacanato pana vassikavassānamāsāti evaṃ apaññāte cattāro hemantike, cattāro gimhiketī aṭṭha māse sākhamaṇḍape vā padaramaṇḍape vā rukkhamaṇḍape vā nikkhipitum vaṭṭati. Yasmiṃ pana kākā vā kulalā vā aññe vā sakuntā dhuvaṇivāseṇa kulāvake katvā vasanti, tassa rukkhassa mūle na nikkhipitabbaṃ. ‘‘Aṭṭha māse’’ti vacanato yesu janapadesu vassakāle na vassati, tesu cattāro māse nikkhipitum na vaṭṭatiyeva. ‘‘Avassikasaṅkete’’ti vacanato yattha hemante devo vassati, tattha hemante pi ajjhokāse nikkhipitum na vaṭṭati. Gimhe pana sabbattha vigatavalāhakaṃ visuddhaṃ nataṃ hoti, evarūpe kāle kenacideva karaṇīyena ajjhokāse mañcapīṭhaṃ nikkhipitum vaṭṭati.

85. Abbhokāsikenapi vattaṃ jānitabbaṃ. Tassa hi sace puggalikamañcako atthi, tattheva sayitabbaṃ. Saṅghikaṃ gaṇhantena vettena vā vākena vā vītamañcako gahetabbo, tasmīṃ asati purāṇamañcako gahetabbo, tasmīṃ asati navavāyimo vā onaddhako vā gahetabbo. Gahetvā pana ‘‘ahaṃ ukkaṭṭharukkhamaṇḍaliko ukkaṭṭhaabbhokāsiko’’ti cīvarakuṭīmpī akatvā asamaye ajjhokāse vā rukkhamaṇḍape vā paññāpetvā nipajjitum na vaṭṭati. Sace pana catugguṇenapi cīvarena katā kuṭī atementaṃ rakkhitum na sakkoti, sattāhavaddalikādīni bhavanti, bhikkhuno kāyānugatikkatā vaṭṭati. Araññe paṇṇakuṭīsu vasantānaṃ sīlasampadāya pasannacittā manussā navaṃ mañcapīṭhaṃ denti ‘‘saṅghikaparibhogena paribhuñjathā’’ti, vasitvā gacchantehi sāmāntavahāre sabhāgabhikkhūnaṃ pesetvā gantabbaṃ, sabhāgānaṃ abhāvena anovassake nikkhipitvā gantabbaṃ, anovassake asati rukke laggetvā gantabbaṃ. Cetiyaṅgaṇe sammajjanaṃ gahetvā bhojanasālaṅgaṇaṃ vā uposathāgāraṅgaṇaṃ vā pariveṇadivāṭṭhānaaggisālādīsu vā aññataraṃ sammajjitvā dhovitvā puna sammajjanimālaṅkareva ṭhapetabbā. Uposathāgārādīsu aññatarasmīṃ gahetvā avasesāni sammajjantassapi eseṇa nayo.

Yo pana bhikkhācāramaggaṃ sammajjanto gantukāmo hoti, tena sammajjitvā sace antarāmagge sālā atthi, tattha ṭhapetabbā. Sace natthi, valāhakaṇaṃ anuṭṭhitabhāvaṃ sallakkhetvā ‘‘yāvāhaṃ gāmato nikkhamāmi, tāva na vassissatī’’ti jānantaṃ yattha katthaci nikkhipitvā puna paccāgacchantena pākatiṇaṭṭhāne ṭhapetabbā. ‘‘Sace vassissatīti jānanto ajjhokāse ṭhapeti, dukkaṭa’’nti mahāpaccariyaṃ vuttaṃ. Sace pana tatra tatveva sammajjanatthāya sammajjanī nikkhittā hoti, taṃ taṃ ṭhānaṃ sammajjitvā tatra tatveva nikkhipitum vaṭṭati, āsanasālaṃ sammajjantaṃ vattaṃ jānitabbaṃ. Tatridaṃ vattaṃ - majjhato paṭṭhāya pādaṭṭhānābhimukhā vālikā haritabbā, kacavaraṃ hatthehi gahetvā bahi chaḍḍetabbaṃ.

86. Sace vuttappakāraṃ catubbidhampi saṅghikaṃ senāsanaṃ ajjhokāse vā rukkhamaṇḍape vā maṇḍape vā anupasampannena santharāpeti, yena santharāpitam,

tassa palibodho. Sace pana upasampanna santharāpeti, yena santhatam, tassa palibodho. Tatrāyam vinicchayo - thero bhojanasālāyam bhattakiccam katvā daharam āṇāpeti “gaccha divāṭṭhāne mañcapīṭham paññapehī”ti. So tathā katvā nisinno, thero yathāruci vicaritvā tattha gantvā thavikam vā uttarāsaṅgam vā ṭhapeti, tato paṭṭhāya therassa palibodho. Nisīditvā sayam gacchanto neva uddharati na uddharāpeti, leḍḍupātātikkame pācittiyam. Sace pana thero tattha thavikam vā uttarāsaṅgam vā aṭṭhapetvā caṅkamantova daharam “gaccha tva”nti bhaṇati, tena “idam, bhante, mañcapīṭha”nti ācikkhitabbaṃ. Sace thero vattam jānāti, “tvam gaccha, aham pākatikam karissāmī”ti vattabbaṃ. Sace bālo hoti anuggahitavatto, “gaccha, mā idha tiṭṭha, neva nisīditum na nipajjitum demī”ti daharam tajjeyeva. Daharena “bhante, sukham sayathā”ti kappam labhitvā vanditvā gantabbaṃ. Tasmim gate therasseva palibodho, purimanayeneva cassa āpatti veditabbā.

Atha pana āṇattikkhaṇeyeva daharo “mayham bhaṇḍe bhaṇḍadhovanādi kiñci karaṇīyam atthī”ti vadati, thero pana tam “paññapetvā gacchāhī”ti vatvā bhojanasālato nikkhamitvā aññattha gacchati, pādudhārena kāretabbo. Sace tattheva gantvā nisīdati, purimanayeneva cassa leḍḍupātātikkame āpatti. Sace pana thero sāmaṇeram āṇāpeti, sāmaṇere tattha mañcapīṭham paññapetvā nisinnepi bhojanasālato aññattha gacchanto pādudhārena kāretabbo. Gantvā nisinno puna gamanakāle leḍḍupātātikkame āpattiyā kāretabbo. Sace pana āṇāpento “mañcapīṭham paññapetvā tattheva nisīdā”ti āṇāpeti, yatricchati, tatra gantvā āgantum labhati. Sayam pana pākatikam akatvā gacchantassa leḍḍupātātikkame pācittiyam. Antarasannipāte mañcapīṭhādīni paññapetvā nisinnehi gamanakāle ārāmikānam “idam paṭisāmethā”ti vattabbaṃ, avatvā gacchantānam leḍḍupātātikkame āpatti.

87. Mahādhammassavanaṃ nāma hoti, tattha uposathāgāratopi bhojanasālatopi āharitvā mañcapīṭhāni paññapenti, āvāsikānaṃyeva palibodho. Sace āgantukā “idam amhākaṃ upajjhāyassa, idam ācariyassā”ti gaṇhanti, tato paṭṭhāya tesam palibodho. Gamanakāle pākatikam akatvā leḍḍupātam atikkamantānam āpatti. Mahāpaccariyam pana vuttam “yāva aññe na nisīdanti, tāva yehi paññattam, tesam bhāro, aññesu āgantvā nisinnesu nisinnakānam bhāro. Sace te anuddharitvā vā anuddharāpetvā vā gacchanti, dukkaṭam. Kasmā? Anāṇattiyā paññapitattā”ti. Dhammāsane paññatte yāva ussārako vā dhammakathiko vā nāgacchati, tāva paññāpakānam palibodho. Tasmim āgantvā nisinne tassa palibodho. Sakalam ahorattam dhammassavanaṃ hoti, añño ussārako vā dhammakathiko vā uṭṭhāti, añño nisīdati, yo yo āgantvā nisīdati, tassa tasseva bhāro. Uṭṭhahantena pana “idamāsanam tumhākaṃ bhāro”ti vatvā gantabbaṃ. Sacepi itarasmim anāgate paṭhamam nisinno uṭṭhāya gacchati, tasmiṃca antoupacāraṭṭheya itaro āgantvā nisīdati, uṭṭhāya gato āpattiyā na kāretabbo. Sace pana itarasmim anāgateya paṭhamam nisinno uṭṭhāyāsana leḍḍupātam atikkamati, āpattiyā kāretabbo. “Sabbattha leḍḍupātātikkame paṭhamapāde dukkaṭam, dutiyapāde pācittiya”nti ayam nayo mahāpaccariyam vuttoti.

88. Sace pana vuttappakārasenāsanato aññam saṅghikaṃ cimilikaṃ vā uttarattharaṇam vā bhūmattharaṇam vā taṭṭikaṃ vā cammakhaṇḍam vā pādapuñchanim vā phalakapīṭham vā ajjhokāse santharitvā vā santharāpetvā vā tam pakkamanto neva uddharati na uddharāpeti anāpuccham vā gacchati, dukkaṭam. Ādhāraṃ pattapidhānaṃ pādakaṭhalikaṃ tālavaṇṭam bījanipattakaṃ yaṃ kiñci

dārubhaṇḍaṃ antamaso pāṇīyauḷuṅkaṃ pāṇīyasaṅkhaṃ ajjhokāse nikkhipitvā gacchantassapi dukkaṭaṃ. Ajjhokāse rajanaṃ pacitvā rajanabhājanaṃ rajanauḷuṅko rajanadoṇikāti sabbaṃ aggisālāya paṭisāmetabbaṃ. Sace aggisālā natthi, anovassake pabbhāre nikkhipitabbaṃ. Tasmimpi asati yattha olokentā bhikkhū passantī, tādise ṭhāne ṭhapetvā gantuṃ vaṭṭati. Aññapuggalike pana mañcapīṭhādisenāsanepi dukkaṭameva. Ettha pana “yasmaṃ vissāsaggāho na ruhati, tassa santake dukkaṭaṃ. Yasmiṃ pana vissāsaggāho ruhati, tassa santakaṃ attano puggalikameva hotī”ti mahāpaccariyādīsu vuttaṃ. Attano puggalike pana anāpattiyeva. Yo bhikkhu vā sāmaṇero vā ārāmiko vā lajjī hoti, attano palibodhaṃ viya maññati, tathārūpaṃ anāpucchitvā gacchantassapi anāpatti. Yo pana ātape otāpento “āgantvā uddharissāmī”ti gacchati, tassapi anāpatti.

Iti pāḷimuttakavinayavinicchayaśaṅgahe

Mañcapīṭhādisaṅghikasenāsanesu

Paṭipajjitabbavinicchayaśakathā samattā.

ABOUT THIS TRANSLATION

This translation is part of the PaliVerse Project - the first complete, unified English translation of the Pāli Canon together with its Commentaries (Aṭṭhakathā) and Subcommentaries (Tīkā), accompanied by interactive study tools. PaliVerse is an ongoing project. The AI translations are continuously improved through experts' revisions and feedback. This text is the latest translation as of the date of download.

PDF Creation Date: 14 September 2026

HOW TO CITE

PaliVerse (2026). Subcommentaries. 2. The Canon of Discipline - Subcommentaries. 07. Commentary on the Vinayasaṅgaha. 17. Mañcapīṭhādisaṅghikasenāsanesu paṭipajjitabbavinicchayakathā Retrieved from paliverse.org

---

© 2026 The PaliVerse Project · All Rights Reserved
Centre for Study and Practice of Theravāda Buddhism
Civic Non-Profit Company registered in Greece
This PDF may be freely distributed for study and practice.

PaliVerse.org